

Girişimcilik Perspektifinden Bölgesel Kalkınma Planlarının Analizi**¹Dr.Burhan Akyılmaz**

Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı
İpekyolu Kalkınma Ajansı, Genel Sekreter
Gaziantep/Türkiye

Özet

Girişimcilik, ürün ve hizmetlerin üretimi için üretim faktörlerinin bir araya getirilerek, ekonomik fırsatların yeni değerlere dönüştürüldüğü bir iş modeli ve stratejisidir. Tüm dünyada ülkelerin hem yenilikçilik ekosisteminin gelişmesinde hem de ekonomik kalkınmasında itici güçlerinden birisi olarak kabul edilen girişimcilik ülkemizin de en önemli gelişme eksenlerinden birini oluşturmaktadır. Bu nedenle hazırlanan ulusal ve bölgesel kalkınma planlarında, strateji ve eylem planlarında girişimcilik vizyon, gelişme eksen ve strateji olarak yer almaktadır. Çalışmanın amacı bölgesel kalkınma ajansları tarafından hazırlanan bölge kalkınma planlarının girişimcilik perspektifinden analizini yapmaktır. Yapılan bu araştırma ile ülkemizdeki 26 kalkınma ajansının 2010-2013 ve 2014-2023 dönemlerine ait 52 bölge kalkınma planı girişimcilik açısından betimsel içerik analizi yöntemi ile bütüncül bir yaklaşımla değerlendirilmiştir. Çalışma neticesinde kalkınma ajanslarının bölge kalkınma planlarında girişimciliğin gelişmesi ve yaygınlaşmasına yönelik hedef, tedbir ve stratejilere geniş yer verildiği tespit edilmiştir. Kalkınma ajanslarınca girişimcilik özelinde hazırlanan strateji belgeleri, eylem planları, mali destek programları ve kurumsal faaliyetler ülkemiz girişimcilik ekosisteminin gelişmesine önemli katkı sağlayacağı değerlendirilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Girişimcilik, Bölgesel Kalkınma, Kalkınma Planı

Abstract**Analysis of Regional Development Plans From Entrepreneurship Perspective**

Entrepreneurship is a business model and strategy in which economic opportunities are transformed into new values by bringing together the factors of production for the production of products and services. Entrepreneurship, which is accepted as one of the driving forces in both the development of the innovation ecosystem and the economic development of countries

¹ Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, İpekyolu Kalkınma Ajansı Genel Sekreteri

4 st International Congress of Social Science, Innovation & Educational Technologies

all over the world, constitutes one of the most important development axes of our country. For this reason, entrepreneurship is included as a vision, development axis and strategy in national and regional development plans, strategies and action plans. The aim of the study is to analyze the regional development plans prepared by regional development agencies from the perspective of entrepreneurship. In this research, 52 regional development plans of 26 development agencies in our country for the periods 2010-2013 and 2014-2023 were evaluated with a holistic approach with descriptive content analysis method in terms of entrepreneurship. As a result of the study, it has been determined that the development agencies have given wide coverage to the objectives, measures and strategies for the development and expansion of entrepreneurship in the regional development plans. It is considered that the strategy documents, action plans, financial support programs and corporate activities prepared by the development agencies for entrepreneurship will contribute significantly to the development of the entrepreneurship ecosystem of our country.

Keywords: Entrepreneurship, Regional Development, Development Plan.

Giriş ve Kuramsal Çerçeve

Yenilikçilik, üretim ve istihdam ekosistemin günümüzde en önemli araçlarından biri olan girişimcilik tüm zamanlarda ülkeler için sürdürülebilir kalkınmanın itici güçlerinden biri olmuştur. Fikirten ürüne giden girişimcilik bünyesinde tasarım, mentorluk desteği, prototip üretimi, markalaşma, pazarlama girişim sermayesine erişim gibi süreçleri içermektedir. Girişimcilerin bu süreçleri başarılı bir şekilde yürütmeleri yaşadıkları yerlerin sahip olduğu ekosistem altyapıları ile doğrudan ilişkilidir. Bu alt yapıların kazandırılması için ülkelerin kalkınma planlarında girişimciliğin bir gelişme eksenini olarak kabul edilmesi gerekmektedir. Stratejik bir hedef olan girişimciliği kalkınma planlarında öncelikli konu haline ülkeler girişimcilik ekosistemini oluşturacak yatırım ve teşvikleri planlayıp gerekli adımları atmaktadırlar. Ülkemizde ulusal ve bölgesel kalkınma planlarında girişimcilik ön plana alınarak çeşitli strateji ve eylem planlarının geliştirilmesine altlık oluşturulmuştur. Bu çalışmada ise ülkemizde Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Kalkınma Ajansları Genel Müdürlüğü Koordinasyonunda faaliyet gösteren 26 Kalkınma Ajansının 2010-2013 ve 2014-2023 bölge kalkınma planları girişimcilik perspektifinden incelenerek kalkınma ajanlarının bu konudaki hedef, tedbir ve stratejileri bütüncül bir açıdan değerlendirilmiştir.

4 st International Congress of Social Science, Innovation & Educational Technologies

Girişimcilik insanlık tarihinin başlangıcıyla ortaya çıkmıştır. İnsanoğlunun hayatta kalmak için avcılık, çiftçilik, hayvancılık, ticaret vb gibi her türlü faaliyetlerle tarihin ilk dönemlerinden itibaren girişimcilik ruhunu göstermiştir. (Aşkın, Nehir, & Vural, 2011)

Günümüzde ekonomik büyümenin önemli parametrelerinden biri haline gelen girişimcilik her geçen gün yeni enstrüman ve alt yapılarla toplumsal gelişmeye katkı sağlamaktadır. Yarattığı istihdam ile işsizlik azaltması, verimliliği artırması, ve inovasyonu ortaya çıkarması girişimciliği modern dünyada önemli bir kalkınma ve büyüme aracı haline getirmiştir. Tarihi süreç içerisinde gelişim ve çeşitlilik gösteren girişimcilik günümüzde çok fazla tanımla açıklanmaktadır. Literatür incelendiğinde girişimcilik üzerinde mutabık kalınmış tek bir tanım olmadığı görülmektedir. Girişimcilik, genel olarak bir bireyin ya da bireylerin oluşturdukları ortaklıkların mal ve hizmetlerin üretilmesi ya da dağıtılmasını kapsayan, kar amaçlı bir iş ünitesinin kurulması, sürdürülmesi ve büyütülmesi sorumluluğunu almalarına yönelik bir faaliyet olarak tanımlanmaktadır. (Ballı, 2017)

Bölge Planlaması ve Kalkınma Ajansları

25.01.2006 tarih ve 5449 sayılı “Kalkınma Ajanslarının Kuruluşu, Koordinasyonu ve Görevleri Hakkında Kanun” çerçevesinde Türkiye’nin 81 ilini kapsayacak şekilde Türkiye’de 26 bölgede kalkınma ajanslarının kuruluş süreci başlamıştır.

Şekil 1: Kalkınma Ajansları

Günümüzde kalkınma ajansları Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı bünyesinde yer alan Kalkınma Ajansları Genel Müdürlüğü koordinasyonunda faaliyetlerini yürütmektedir. Kalkınma ajanslarının kuruluş amaçlarından biri bölgesel kalkınmanın sürdürülebilirliğini, bölgeler arası gelişmişlik farklarının azaltılmasını ve kaynakların yerinde ve etkin kullanımını hedefleyen; birlikte hareket mantığının ve bölgesel program ve projelerin temelini oluşturacak bir strateji,

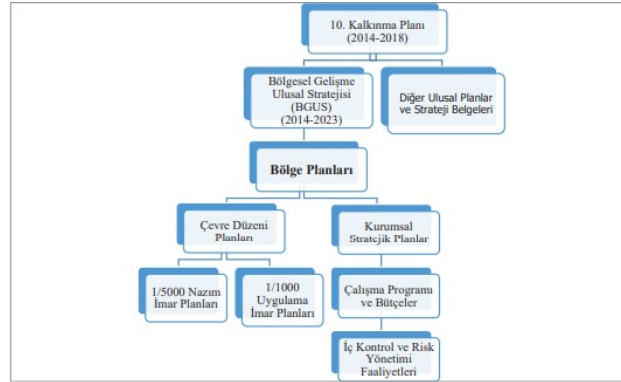
4 st International Congress of Social Science, Innovation & Educational Technologies

koordinasyon ve yönlendirme belgesi olan bölge kalkınma planlarını hazırlamaktadır. Bu planlar Ajansları Genel Müdürlüğünce hazırlanan usul ve esaslar çerçevesinde kalkınma ajansları tarafından masa ve saha çalışmaları ile elde edilen bilgi ve bulgular ile ortak akıl yaklaşımı esas alınarak hazırlanmaktadır. Kalkınma ajansları günümüze kadar iki dönemin bölge kalkınma planlarını hazırlamışlardır. Kuruluşlarının ardından kalkınma ajansları tarafından kısa sürede 2010 – 2013 yıllarını kapsayan bölge planları hazırlanmıştır. 3 yıllık dönemi kapsayan ilk bölge planı deneyiminin ardından da Ajanslar 2014 – 2023 Bölge Planlarını hazırlamıştır. Ajanslar 3. Bölge planlarını 2024-2028 yılları için hazırlayacak olup, plan çalışmaları Kalkınma Ajansları Genel Müdürlüğü koordinasyonunda devam etmektedir.

Bölgenin kalkınmasına katkıda bulunmak amacıyla kurulan Ajansların bölgeleri içerisindeki faaliyetlerinin temelinde bölge planları bulunmaktadır. Bölge planları, bölge kaynaklarının ülke kalkınmasında en etkin şekilde harekete geçirilmesinde kullanılan en önemli araçlardan birisidir. Bölgenin gelecek vizyonu, bugünkü durumu ve kaynakları ile bu kaynakların ne şekilde kalkınma amaçlarına hizmet edeceği, bölge planının temel odağını oluşturmaktadır. Bu suretle bölge planı, stratejik bir yaklaşımla, bölgede ortak kalkınma bilincini yükselterek, kaynakların bölgenin dinamizmini ortaya çıkaracak ve bölgeye en yüksek katma değeri sağlayacak, kısaca kalkınmayı hızlandıracak alanlara sevk edilmesini hedefler. Bölge planı, bunu gerçekleştirirken, bölgenin mevcut durumunu dikkate almakla birlikte, değişen şartlara göre bölgenin önündeki fırsatların değerlendirilmesini amaçlar. (Sayıştay Başkanlığı, 2018)

Türkiye'deki planlama hiyerarşisine bakıldığında Bölge Planlarının yerel ölçekte en üst sırada konumlandığı görülmektedir. 3194 sayılı İmar Kanununu gereği Bölge Planlarından sonra Çevre Düzeni Planları ve sonrasında da İmar Planları (Nazım İmar Planları ve Uygulama İmar Planları) bulunmaktadır. Farklı düzeylerde hazırlanan fiziksel planların birbirleri ile uyumunu ifade eden "kademeli birliktelik ilkesi" gereği tüm makro ve yerel planların (Kalkınma Planı, BGUS, Bölge Planları, Çevre Düzeni Planları ve İmar planları gibi) birbiri ile uyumlu olması gerekmektedir.

Şekil 2'de verilen Bölge Planlarının planlama hiyerarşisi içerisindeki yerine bakıldığında, kalkınma ajanslarınca hazırlanan Bölge Planlarının, Ulusal Kalkınma Planları ve buna uygun hazırlanan Bölgesel Gelişme Ulusal Stratejisi hedeflerinin bölgesel düzeyde uygulanmasını sağlayan araçlar olduğu görülmektedir.

Şekil 2: Planlama Hiyerarşisi ve Bölge Planları

Araştırma Amacı

Bölge kalkınma planlarında yaygın olarak belirlenen gelişme eksenlerinden biri girişimciliğdir. Bu sebeple kalkınma ajansları hazırladıkları bölge planlarında girişimciliği destekleyecek strateji, vizyon, hedef ve tedbirler belirlemiştirlerdir. Bu çalışmanın amacı da bölgesel kalkınma ajansları tarafından hazırlanan bölge kalkınma planlarının girişimcilik perspektifinden içerik analizini yapmaktır. Yapılan içerik analizi sonucunda hangi kalkınma ajanslarını girişimcilik özelinde belirlenmiş hedefleri ve stratejileri tespit edilecektir.

Araştırma Yöntemi

Bu çalışmada araştırma yöntemi olarak sosyal bilimlerde yaygın olarak kullanılan betimsel içerik analizi kullanılmıştır. Betimsel içerik analizi yöntemi, belirli bir konuda ya da alanda birbirinden bağımsız olarak yapılan nitel ve nicel çalışmaların derinlemesine incelenip düzenlenmesi anlamına gelir. Böylece o konu ya da alandaki genel eğilimler belirlenmektedir. (Ültay, Akyurt, & Ültay, 2021) Çalışma kapsamında ülkemizde faaliyet gösteren 26 kalkınma ajansının 2010-2013 ve 2014-2023 yılları için hazırladıkları toplam 52 bölge kalkınma planı incelenmiş ve girişimciliğe ilişkin hususlar taranmış ve tasnif edilmiştir. Bütüncül bir yaklaşımla kalkınma ajanslarının bölge kalkınma planlarının girişimcilik perspektifinden analizi yapılmıştır.

Araştırma Bulguları

Çalışmanın bu bölümünde ülkemizde faaliyet gösteren 26 kalkınma ajansının 2010-2013 ve 2014-2023 yılları için hazırladıkları toplam 52 bölge kalkınma planının incelenmesi sonucu elde edilen bulgular ortaya konulacaktır.

4 st International Congress of Social Science, Innovation & Educational Technologies

2010-2013 Trakya kalkınma ajansı Bölge planı mevcut durum analizinde TR21 Bölgesi'ndeki girişimcilik kapasitesinin gelişmekte olduğu; ancak bölgede girişimcilik açısından iyi örnekler oluşturulması ve girişimcilik kültürünün yaygınlaştırılmasına yönelik faaliyetlerin artırılmasının gerekliliğine vurgu yapılmıştır. Bu bağlamda “Sürdürülebilir kalkınma ilkeleri çerçevesinde, çevreye duyarlı, potansiyellerini değerlendiren, küresel ölçekte rekabet edebilir bir Trakya” vizyonu doğrultusunda 2010 - 2013 TR21 Trakya Bölge Planı'nda “Rekabet Gücünün Artırılması” stratejik amacının gerçekleştirilmesine yönelik olarak “Ar-Ge ve İnovasyon kültürü ile markalaşmanın yaygınlaştırılması” ve “Girişimciliğin Desteklenmesi” öncelikleri belirlenmiştir. Mezkûr döneme ilişkin bölge planında her iki öncelik kapsamında girişimcilik özelinde bir planlama yapılmıştır. (Trakya Kalkınma Ajansı, 2009)

2014-2023 Trakya Kalkınma Ajansı Bölge planı TR21 Trakya Bölgesi'nin 2014-2023 Bölge Planı'nda bölgede son dönemde hızlı bir büyümenin gerçekleştiği ancak dengeli bir büyümenin gerçekleştirilmesi gerektiği ve bunu sağlamak amacıyla aksiyon alınması gerektiği tespiti yapılmıştır. Bununla birlikte son dönemde yaşanan ekonomik büyümenin bölge dışından yapılan yatırımlarla gerçekleştiği, bunun süreklilik arz etmeyeceği bu nedenle iç dinamiklerin harekete geçirilmesi gerektiği tespiti yapılmıştır. Bu perspektifle 2014 – 2023 Bölge Planı'nda “İnsan ve Toplum” gelişme eksenini çerçevesinde “Ar-Ge ve Yenilik Kültürü” ile “Girişimcilik Kültürünün Yaygınlaştırılması” öncelikleri belirlenmiştir. Girişimcilik ekosistemine ilişkin planlama her iki öncelik alanı çerçevesinde yapılmıştır. (Trakya Kalkınma Ajansı, 2013)

2010 - 2013 Bölge Planı mevcut durum analizinde, İstanbul'un üstlendiği işlevler neticesinde sosyal ve ekonomik dönüşümünü hızla tamamlaması, küresel ekonomik, sosyal ve kültürel ilişkiler ağına etkin bir şekilde entegre olabilmesi gerekliliği vurgusu yapılmıştır. Bu çerçevede, bölgenin hizmet sektörünün sunduğu olanakların yanı sıra özellikle düşük katma değerli ve emek yoğun nitelikli imalat sanayi faaliyetlerini diğer bölgelere yayarken, gelişmiş teknoloji kullanan katma değeri yüksek imalat sanayi faaliyetleri için bölgesel düzeyde merkez olma özelliğini pekiştirmek amacıyla “Küresel Rekabet Edilebilirlik” gelişme eksenini belirlenmiştir. Bu gelişme eksenini kapsamında “Yaratıcı Endüstrilerin Geliştirilmesi” stratejik amacı ve “ Girişimcilik ve Markalaşmanın Desteklenmesi” hedefi oluşturulmuştur. Bu çerçevede 2010 - 2013 dönemine ilişkin girişimcilik ekosistemine ilişkin planlama bu perspektifle kurgulanmıştır. (İstanbul Kalkınma Ajansı, 2009)

2014-2023 İstanbul Bölge Planı vizyonu “Yaratıcı ve Özgür İnsanlarıyla, Yenilik ve Kültür Kenti; Özgün İstanbul'dur”. Bu vizyondan hareketle ilgili dönemin bölge planında İstanbul'un

4 st International Congress of Social Science, Innovation & Educational Technologies

ekonomik, sosyal ve mekânsal gelişimini sağlamaya yönelik olarak 3 temel gelişme eksenini belirlenmiştir. Girişimciliğe ilişkin strateji ve öncelikler “Küresel Ekonomide Söz Sahibi, Yüksek Katma Değer Üreten, Yenilikçi ve Yaratıcı Ekonomi” başlığı ile ekonomik gelişme eksenini altında oluşturulmuştur. Bu kapsamda “Nitelikli Girişimcilik” önceliğinde aşağıda yer alan 3 strateji belirlenmiştir.

- Girişimcilik kültürünün yaygınlaştırılması, girişimci niteliğinin artırılması,
- Girişimcilik odaklı destek mekanizmalarının ve altyapılarının iyileştirilmesi ve çeşitlendirilmesi, bu desteklere erişimin kolaylaştırılması,
- İstanbul Girişimcilik Ekosistemi içindeki mevcut işbirliklerinin geliştirilmesi ve yeni işbirliklerinin kurulması, ekosistemin nitelikli bilgiye hızlı ve güvenli erişiminin sağlanması (İstanbul Kalkınma Ajansı, 2013)

“Beşeri ve sosyal sermayesini geliştirmiş, girişimcilik ruhunu canlandırarak tarım ve turizm sektörlerinde küresel rekabet seviyesine ulaşmış, sanayisi katma değeri yüksek sektörler lehine gelişmiş; Kaz Dağları, Truva, Gelibolu, Manyas Kuş Cenneti gibi kültürel ve doğal zenginlikleriyle çevreye duyarlı kalkınmış yaşanacak bölge” vizyonuyla 2010 – 2013 TR22 Güney Marmara Bölge Planı’nda “Rekabet Edilebilirliğin Artırılması” amacı kapsamında “Girişimciliğin Geliştirilmesi” ve “Ar-Ge, Yenilikçilik ve Markalaşma Bilincinin Geliştirilmesi” stratejileri belirlenmiştir. Bu kapsamda bölge planında girişimcilik kültürü ile Ar-Ge, yenilikçilik ve markalaşma bilincinin geliştirilmesi stratejilerinin hayata geçirilmesini sağlayacak bir planlama yapılmıştır. (Güney Marmara Kalkınma Ajansı, 2009)

Güney Marmara Kalkınma Ajansının 2014 – 2023 bölge planında girişimcilik kültürünün yeterince gelişmemiş olduğu tespitinden hareketle, “Kaliteli Sosyal Yaşam ve Nitelikli İnsan” gelişme eksenini altında “Girişimciliğin Geliştirilmesi” ikinci öncelik alanı olarak belirlenmiştir. Bu öncelik kapsamında aşağıda yazılı olan stratejiler belirlenmiştir.

- Ulusal girişimcilik politika ve stratejileri takip edilerek Türkiye Girişimcilik Stratejisi ve Eylem Planı’nda öngörülen izleme sistemine katkı sağlanacaktır.
- Girişimciliğin uyarılması ve kültür olarak yaygınlaştırılması yönünde bilgilendirme faaliyetleri ile esnaf ve mikro işletmeler ile işini yeni kurmuş girişimcilerin iş geliştirmelerini kolaylaştırmak üzere girişimcilik becerileri, iş ve proje yönetimi konulu eğitimler STK’larla işbirliği içinde sağlanacaktır.

4 st International Congress of Social Science, Innovation & Educational Technologies

- Başlangıç girişimleri desteklemek ve mevcut girişimlerin gelişmesini hızlandırmak amacıyla kuluçka merkezleri, hızlandırma programları, fikir bankaları, girişimcilik kampları gibi alternatif mekanizmalar, yerel koşul ve ihtiyaçlar göz önünde bulundurularak uygulamaya konulacaktır.
- Farklı sosyal kesimlere yönelik ürün ve hizmetleri geliştiren, dezavantajlı kesimlerin ürün ve hizmetlere erişimini, ekonomik yaşama katılımını kolaylaştıran kadın girişimciliği, sosyal girişimcilik ve dezavantajlı grupların girişimciliği desteklenecektir (Güney Marmara Kalkınma Ajansı, 2013)

İzmir Kalkınma Ajansı tarafından hazırlanan 2010-2013 Bölge Kalkınma Planında “İşletmelerde Rekabet Edebilirlik, İstihdam ve Sosyal Bütünleşme, Sürdürülebilir Çevre, Güçlendirilmiş Altyapı ve Üstyapı” olmak üzere 4 gelişme eksenini belirlenmiştir. Girişimcilik ekosistemine ilişkin planlama “İşletmelerde Rekabet Edebilirlik” gelişme eksenini çerçevesinde oluşturulan ” Başta anahtar sektörlerde olmak üzere işletmelerin rekabet gücünün artırılması için üretimde verimlilik, yenilik ve kalite ile ulusal ve uluslararası pazar paylarında artışı sağlamak” amacı altında yapılmıştır. Bu amaç kapsamında “Bölgesel Ar-Ge ve Yenilik Kapasitesinin Geliştirilmesi” stratejik önceliği ve “Yenilik odaklı girişimler geliştirilecektir” hedefi girişimciliğe ilişkin planlamanın temelini oluşturmuştur . (İzmir Kalkınma Ajansı, 2009)

TR31 Bölgesi'nin 2014 - 2023 Bölge Planı “Bilgi, Tasarım ve Yenilik Üreten, Akdeniz'in Çekim Merkezi İZMİR” vizyonu ile “Güçlü Ekonomi” gelişme eksenini altında ikinci öncelik alanı olarak “Gelişmiş Girişimcilik Ekosistemi” belirlenmiştir. Bu öncelik kapsamında aşağıda yazılı olan 4 hedef belirlenmiştir.

- Girişimcilerin tespitine yönelik mekanizmalar geliştirilecektir.
- Girişimcilik ekosistemi içindeki aktörler arasında etkin ağ yapılarının oluşması sağlanacaktır.
- Girişimcilik kültürü geliştirilecektir.
- Girişimcilik ekosistemi izleme ve değerlendirme mekanizması kurulacaktır.

2014 - 2023 Bölge Planında, girişimcilik ekosistemin geliştirilmesi ve güçlendirilmesine ilişkin planlanma gelişme eksenleri ve öncelik alanları çerçevesinde oluşturulan hedeflerin gerçekleştirilmesi yönünde kurgulanmıştır. (İzmir Kalkınma Ajansı, 2013)

4 st International Congress of Social Science, Innovation & Educational Technologies

Güney Ege Kalkınma Ajansı tarafından hazırlanan 2010 - 2013 Bölge Planında, TR32 Bölgesi girişimcilik ekosistemine ilişkin planlama iki gelişme eksenini çerçevesinde kurgulanmıştır. Planlamanın birinci ayağı “Sektörlerin Rekabet Gücü” gelişme eksenini altında “Sektörlerin Altyapısını Güçlendirmek” amacı ve “Yatırım ortamının iyileştirilmesi” hedefi ile kurgulanmıştır. İkinci ayağı ise “Sosyal Kalkınma ve Kültürel Gelişme” gelişme eksenini altında “İstihdam Olanaklarını Geliştirerek İş Gücüne Katılımı Artırmak” amacı altında “Kadınların iş gücüne katılımının artırılması” hedefi altında yapılmıştır. Bu hedef başlığı altında aşağıda yazılı stratejiler belirlenmiştir.

- Kadınlara yönelik mesleki eğitim verilecek ve istihdam edilmeleri sağlanacaktır.
- Kadın girişimcilerin sayısının artırılmasına yönelik girişimcilik kursları verilecektir.
- Kadın girişimciliğinin desteklenmesi için finansal destek mekanizmaları geliştirilecektir (Güney Ege Kalkınma Ajansı, 2009)

Güney Ege Bölgesinin 2014 - 2023 Bölge Planında ise gelişmiş ülkeler ile karşılaştırıldığında, bölgede Ar-Ge ve yeniliğe dayalı girişimciliğinin yeterince gelişmediği ve girişimcilerin yenilik kültürü, Ar-Ge kapasitesi, iş modeli geliştirme ve bu alandaki fon kaynaklarından yararlanma becerisinin yeterli olmadığı tespiti yapılmıştır. Bu kapsamda bölge planında “Yüksek Katma Değer ve Yenilik Odaklı Üretim” gelişme eksenini ile “Yenilik, teknoloji, tasarım ve markalaşma kapasitesi yüksek sanayi sektörü dönüşümü sağlanacaktır” önceliği altında “Yenilikçi girişimcilik kapasitesi artırılacaktır” tedbirleri yer almıştır (Güney Ege Kalkınma Ajansı, 2009).

Batı Akdeniz Kalkınma Ajansı tarafından hazırlanan 2014 - 2023 Bölge Planında girişimcilik özelinde planlama, “Sanayide Rekabetçiliğinin Artırılması” gelişme eksenini ile ikinci öncelik olan “Bölgede Gelişme Potansiyeli Bulunan Sanayi Sektörlerinin Desteklenmesi” altında “bölgede orta-ileri ve ileri teknoloji içeren imalat sanayi sektörlerinde girişimcilik özendirilecektir” ve “girişimler için finansmana erişim kolaylıkları sağlanacaktır” tedbirleri ile yapılmıştır (Batı Akdeniz Kalkınma Ajansı, 2013) Zafer kalkınma Ajansı tarafından hazırlanan 2014 - 2023 Bölge Planında “Ekolojik dengeyi gözeterek, bilgi temelli ekonomisi ile katma değer yaratan, rekabet gücü ve yaşam kalitesi artan, dengeli büyüyen, gelişen ve öğrenen bölge” vizyonu ile TR33 Bölgesi’nin ilgili dönem planında girişimcilik özelinde planlama “Sanayi” gelişme eksenini ile “Rekabetçilik” önceliği altında “Bölgedeki işletme sayısının artırılması” tedbirleri vurgulanmıştır. (Zafer Kalkınma Ajansı, 2013)

4 st International Congress of Social Science, Innovation & Educational Technologies

Bursa Eskişehir Bilecik Kalkınma Ajansı tarafından hazırlanan 2010-2013 bölge planında ortaya konan “ Yaşayan tarihi, kültür ve doğasıyla turizmde çekim merkezi; girişimci ruhuyla lider; yenilikçi ve bilgi odaklı sanayi ve tarımıyla Avrupa'nın en rekabetçi üretim merkezi; çevreye ve insana duyarlı müreffeh bir bölge” vizyonuna ulaşmak amacıyla “Bölge Odaklı Girişimcilik, Toplumsal İletişim ve Katılımcılık, İnsana ve Çevreye Duyarlılık” olmak üzere 3 temel ilke belirlenmiştir. Belirlenen temel ilkeler çerçevesinde 6 gelişme eksenini 27 amaç ve 68 hedef belirlenmiştir. Girişimcilik özelinde planlama, Sanayide Verimlilik ve Rekabetçilik gelişme eksenini altında oluşturulan “Markalaşma ve girişimcilik faaliyetlerini destekleyerek rekabet gücünü ve verimliliği artırmak” amacı çerçevesinde yapılmıştır. Bu kapsamında hedef, strateji ve performans göstergeleri belirlenerek girişimcilik özelinde bütüncül bir planlama anlayışı ortaya konmuştur (Bursa Eskişehir Bilecik Kalkınma Ajansı, 2009)

2014 - 2023 Bölge Planında ise bölgede girişimcilik kültürünün yeterince gelişmediği tespitinden hareketle “Uluslararası Alanda Yüksek Rekabet Gücü” gelişme eksenini altında “Yatırım Ortamının İyileştirilerek Girişimciliğin Desteklenmesi” önceliği altında 10 tedbir belirlenmiş olup girişimcilik özelinde bölgenin on yıllık planlaması yapılmıştır (Bursa Eskişehir Bilecik Kalkınma Ajansı, 2013)

Doğu Marmara Kalkınma Ajansı tarafından hazırlanan 2014-2023 TR4 Bölge Planı'nda girişimcilik ekosistemine ilişkin planlama “Rekabetçi Bölge” gelişme eksenini ile “Yüksek katma değerli, yenilikçi ve teknoloji odaklı ürün ve hizmetlere geçmek” amacı altında “Ar-Ge ve yenilikçilik faaliyetlerinin artırılması ve teknoloji girişimciliğinin geliştirilmesi” öncelik alanı çerçevesinde yapılmıştır. Bununla birlikte, aynı gelişme eksenini kapsamında “İş, yatırım ve girişimcilik ortamını iyileştirmek” amacı altında belirlenen öncelik alanları ile de bir planlama yapılmıştır (Doğu Marmara Kalkınma Ajansı, 2013)

2011 – 2013 Bölge Planı

Ankara Kalkınma Ajansı tarafından hazırlanan 2011-2013 Bölge planında “Yaşam kalitesi yüksek, dünya ile rekabet eden, düşünce ve yeniliğin başkenti Ankara” vizyonuna ulaşmak amacıyla 4 gelişme eksenini çerçevesinde 4 temel amaç belirlenmiştir. Girişimcilik özelinde planlama “Ankara’da çalışmak ve üretmek” gelişme eksenini ile “İstihdamla istikrarlı büyüyen rekabetçi Ankara” temel amacı ve alt kırılımda “Girişimcilik kapasitesini güçlendirmek” amacı altında belirlenen hedeflerle yapılmıştır. “Girişimcilik kapasitesini güçlendirmek” alt kırılım amacı çerçevesinde aşağıdaki hedefler belirlenmiştir.

4 st International Congress of Social Science, Innovation & Educational Technologies

- Dinamik ve nitelikli işgücünün girişimcilik kültürü geliştirilecektir.
- Özellikle çevre ilçelerde proje ve iş geliştirme kapasitesi artırılabacaktır
- Girişimciliğin yaygınlaştırılmasına yönelik desteklerin çeşitliliği ve etkinliği artırılabacaktır, bunlar arasındaki koordinasyon sağlanacaktır.
- Üniversite sanayi iş birliği için mevcut merkezler etkinleştirilecek ve yenileri kurulacaktır (Ankara Kalkınma Ajansı, 2009)

2014 - 2023 Bölge Planında ise temel olarak “Ankara’da Yaşamak”, “Ankara’da Çalışmak” ve “Ankara’da Çevre” olmak üzere üç gelişme ekseninden oluşmaktadır. 2011 – 2013 Bölge Planı’nda da ortaya konduğu gibi “Yaşam kalitesi yüksek, dünya ile rekabet eden, düşünce ve yeniliğin başkenti Ankara” vizyonu çerçevesinde girişimcilik ilişkin planlama “Ankara’da çalışmak” gelişme ekseninde “Yüksek Katma Değer Üreten, Sürdürülebilir Büyüyen Rekabetçi ve Yenilikçi Ankara” temel amacının altında inşa edilmiştir. Bu kapsamda “Ankara’nın yüksek katma değer ve teknoloji odaklı ekonomik yapısını ve girişimcilik ve yenilikçilik ekosistemini güçlendirmek” önceliğinde “Yenilikçilik ve girişimcilik yaygınlaştırılacak ve bu alanlarda bilgi ve iş birliği platformları geliştirilecektir.” tedbiri belirlenmiştir. İlgili bölge planında “Tedbirlerin Alt Bölgelere Mekânsal Dağılımı” bölümünde de girişimcilik özelinde planlamaya yer verilmiştir. İlgili bölüm özetine aşağıda yer verilmiştir.

- Alt bölgelerde girişimciliğin yaygınlaştırılması ve yerel ekonomilerin hareketlendirilmesi için;
- Kendi işini kurmak veya geliştirmek isteyen girişimcilere yönelik mikro kredi finansman mekanizmaları oluşturulacak,
- Merkez ve V. Alt Bölge’de oluşturulacak KOBİ danışma merkezlerinin tüm alt bölgelerde biliniyor ve (telefon, internet gibi vasıtalarla) erişilebilir olması sağlanacaktır. (Ankara Kalkınma Ajansı, 2013)

Mevlana Kalkınma Ajansı tarafından hazırlanan 2010 – 2013 Bölge Planında “Kaynaklarını etkin ve çevreye duyarlı kullanan, sosyo-kültürel yapısı güçlü, rekabetçilik temelinde sürekli gelişen lider bir bölge olmak” vizyonunun gerçekleştirilmesi amacıyla girişimciliğe ilişkin planlama “İnsan kaynaklarının geliştirilmesi ve istihdamın artırılması” gelişme ekseninde “İstihdam girişimcilik konusunda kadın ve gençlerin desteklenmesi” önceliği altında yapılmıştır. İlgili öncelik kapsamında aşağıdaki stratejiler belirlenmiştir.

- Kadın istihdamının artırılmasına yönelik faaliyetler desteklenecektir.

4 st International Congress of Social Science, Innovation & Educational Technologies

- Kadın ve genç girişimciliği desteklenecektir. (Mevlana Kalkınma Ajansı, 2013)

2014 - 2023 Bölge Planında ise girişimcilik özelinde planlama “İnsana Yatırım: Bilgi ve Becerilerini Sürekli Yenileyen, Birlikte Hareket Edebilen, Sağlıklı Bireyler” temel amacı ve “Girişimciliğin Teşvik Edilmesi” önceliğinde yapılmıştır. Girişimciliğin teşvik edilmesi önceliği kapsamında aşağıdaki tedbir alanları belirlenmiştir.

- Kendi İşini Kuracak Potansiyel Girişimciler Arasından Bireyin Kendi Niteliklerine Göre Öncelikli Hedef Girişimci Grupları Tespit Edilecek ve Farklı Girişimcilik Modelleri Geliştirilecektir.
- Bölgesel Girişimcilik Stratejisi Hazırlanacaktır.
- Sosyal Girişimcilik Desteklenecektir (Mevlana Kalkınma Ajansı, 2013)(Mevlana Kalkınma Ajansı , 2023)

Batı Karadeniz Kalkınma Ajansı “İçselleştirdiği Girişimcilikle Sektörel Çerçevesini Genişleterek Yeni İstihdam Alanları Yaratmış ve Yaşam Kalitesini Yükseltmiş Rekabetçi Bir Bölge Olmak” vizyonunu gerçekleştirmek amacıyla 2010-2013 Bölge Planı’nda 6 temel hedef belirlenmiştir. “Potansiyel Arz Eden Sektörlerin Geliştirilerek Bağımlı İstihdam Yapısının Değiştirilmesi” hedefi kapsamında girişimcilik ekosistemine ilişkin planlama yapılmıştır. Bu hedef kapsamında “Yeni Girişimcilerin ve KOBİ’lerin Desteklenmesi, Kümelene ve Markalaşma Politikalarının Gerçekleştirilmesi” girişimcilik özelinde yapılan planlamanın çerçevesini belirlemiştir. (Batı Karadeniz Kalkınma Ajansı, 2013)

2014 - 2023 Bölge planında ise girişimcilik vizyonu daha çok kadınların işgücüne katılmasını sağlayacak tedbirlerin alınmasına yönelik oluşturulmuştur. Girişimcilik, bu minvalde “Sürdürülebilir Sosyal Kalkınma” gelişme eksenine ile “Sosyal Kalkınmanın Sağlanması” önceliği ve “Kendi işini kurmak isteyen girişimci kadınlar çeşitli eğitim ve destek programlarıyla desteklenmelidir. “ tedbiri ile planlanmıştır . (Batı Karadeniz Kalkınma Ajansı, 2013)

Kuzey Anadolu Kalkınma Ajansı tarafından hazırlanan 2011 – 2013 Bölge Planında girişimciliğe ilişkin planlama “Orta ve Yüksek Teknolojiye Dayalı Sanayi Üretiminin Yaygınlaştırılması” bölgesel hedefinin altında yer alarak “Girişimcilik ruhunu artıracak faaliyetler yapılacaktır” çerçevesinde yapılmıştır. (Kuzey Anadolu Kalkınma Ajansı, 2009).

2014 – 2023 TR82 Bölge Planı'nda ise “Sürekli Üreten, Birlikte Yükselen, Doğal Dokusuyla Fark Yaratan Kuzey Anadolu” vizyonunu gerçekleştirmek amacıyla 3 temel amaç belirlenmiştir. Bu amaçlar; Sosyal Refah, Yeşil Doğa ve Yaşanabilir Mekânlar ile Potansiyelini Değere Dönüştüren Ekonomi'dir. Girişimciliğe ilişkin planlama üç temel amaçtan biri olan “Potansiyelini Değere Dönüştüren Ekonomi” kapsamında oluşturulan “Sanayi Sektöründe Üretimin, Katma Değerin ve Kalitenin Artırılması” hedefi altında “Yeni işletmelerin kurulumu ve girişimcilik teşvik edilecektir” stratejisi kapsamında yer almıştır (Kuzey Anadolu Kalkınma Ajansı, 2013)

Ahiler Kalkınma Ajansı tarafından hazırlanan 2010 – 2013 Bölge Planında “Stratejik konumu ile ticaret ve sanayide sürdürülebilir kalkınmayı sağlamış, bereketli toprakları ile tarım ve hayvancılıkta gelişmiş, sevgi ve hoşgörü ikliminde kendini yetiştirmiş insanları, büyüleyici Kapadokya'sı, kültürel ve tarihi zenginlikleri ve termal kaynakları ile farklılaşmış, dünya markası bir bölge olmak” vizyonunu gerçekleştirmek amacıyla 4 ana gelişim eksen belirlenmiştir. Bunlar; İnsan Kaynakları, Dünya Çapında Turizm, Rekabet Edebilirlik, Yaşam Kalitesi'dir. Girişimcilik ekosistemine ilişkin planlama, “İnsan Kaynakları” gelişme eksen çerçevesinde “İnsan kaynaklarını rekabetçi bir anlayışla geliştirerek bölgedeki girişimcilik ve istihdamı artırmak” amacı altında yer almıştır. Gelişme eksen ve temel amaç çatısı altında 3 hedef ve 9 strateji oluşturulmuştur. (Ahiler Kalkınma Ajansı, 2009)

2014 – 2023 TR71 Bölge Planı'nda ise “Doğal ve kültürel mirasından güç alan, beşeri sermayesini geliştirmeyi ve dengeli kalkınmayı sürekli kılmış, yaşamaya değer bir bölge” vizyonunun hareketle, Sürdürülebilir Ekonomik Büyüme, Korunan ve Yaşatılan Doğal ve Kültürel Miras, Artan Yaşam Kalitesi ve Nitelikli Hizmet Sunma Kapasitesi gelişme eksenleri olarak belirlenmiştir. Bu dönemin bölge planında girişimcilik ekosistemine ilişkin planlama, Sürdürülebilir Ekonomik Büyüme gelişme ekseninde. “Girişimciliğin geliştirilmesi” önceliği altında yapılmıştır. (Ahiler Kalkınma Ajansı, 2013)

Çukurova Kalkınma Ajansı tarafından hazırlanan 2010 – 2013 Bölge Planında ise , TR62 Bölgesi vizyonu olan “Stratejik konumunu ve zengin kaynaklarını değere dönüştüren, Doğu Akdeniz'in lider bölgesi “ gerçekleştirmek amacıyla “Rekabet Gücü, Sosyal Uyum, Yaşam Kalitesi ve Çevre” olmak üzere 4 tematik eksen belirlenmiştir. Girişimcilik ekosistemi için planlama “Rekabet Gücü” tematik eksen altında “Girişimciliğin Geliştirilmesi” stratejisi çerçevesinde yapılmıştır. (Çukurova Kalkınma Ajansı, 2009)

4 st International Congress of Social Science, Innovation & Educational Technologies

2014 - 2023 Bölge Planında ise “uluslararası çekim merkezi ve üretim üssü olmak” stratejik amacına yönelik olarak TR62 Bölgesi girişimcilik ekosistemi için “bölgenin Ar-Ge ve yenilik kapasitesini geliştirmek ve girişimcilik ortamını iyileştirmek” öncelik alanı belirlenmiştir. Bu kapsamda bölgenin Ar-Ge ve yenilik kapasitesini geliştirmek ve girişimcilik ortamını iyileştirmek önceliğine yönelik olarak TR62 Bölgesi için “bölgesel yenilik kapasitesinin artırılması”, “teknolojik gelişme ve rekabet gücünün artırılmasına yönelik Ar-Ge faaliyetlerinin desteklenmesi” ve “girişimcilik ortamının iyileştirilmesi ve yenilikçi girişimciliğin geliştirilmesi” tedbirleri belirlenmiştir. (Çukurova Kalkınma Ajansı, 2013)

Doğu Akdeniz Kalkınma Ajansı tarafından hazırlanan 2010 – 2013 TR63 Bölge planında TR63 Bölgesi girişimciliği için “Yatırım Ortamının İyileştirilmesi ve Yenilikçilik” gelişme ekseninde “bireysel ve kurumsal girişimcilik geliştirilecektir” stratejik amacına yönelik olarak “Bölgede girişimcilik kültürünün geliştirilecektir” ve “Bireysel ve kurumsal girişimcilerin rekabetçilik yetenekleri artırılabilecektir” hedefleri belirlenmiştir. (Doğu Akdeniz Bölge Planı, 2009)

TR63 Bölgesinin 2014 - 2023 Bölge Planında ise girişimciliğe ilişkin planlamaya “Turizm Potansiyelinin Ekonomiye Kazandırılması” ve “ Sosyal Altyapının İyileştirilmesi” gelişme ekseninde yer verilmiştir. Bu kapsamda az gelişmiş ilçe merkezlerinde ekonomik sürdürülebilirliğin sağlanması ve kırsal nitelikli bölgelerde ekonomik çeşitliliğin sağlanması amacıyla yeni yatırımların da kapsama alınacağı girişimcilik destek programları geliştirilmesi planlanmıştır. Bununla birlikte insan kaynakları ve girişim gücünün takviye edilmesi, yönetim, iş modelleri ve girişimcilikte yeniliğin teşviki ile entegre turizm politikalarının devreye sokulması yönünde hedefler belirlenmiştir. (Doğu Akdeniz Bölge Kalkınma Ajansı, 2013)

Doğu Anadolu Kalkınma Ajansı tarafından hazırlanan 2011 – 2013 Bölge Planında “Yer Altı ve Yerüstü Zenginlikleri İle Beşeri Sermayesini Katılımcı Bir Anlayışla Harekete Geçirerek, 2023 Yılında Sosyal ve Ekonomik Refahını Ülke Ortalamasının Üzerine Çıkarmış ve Bu Refahtan Her Bireyin Adil Bir Şekilde Faydalandığı, Doğayla Barışık Bir Bölge Olmak” vizyonundan hareketle dört amaç ve 17 hedef belirlenmiştir. Girişimcilik ekosisteminin geliştirilmesine yönelik planlama “Beşeri ve Sosyal Sermayenin Geliştirilmesi” amacı ve “ Bireyin bilgi seviyesinin yükseltilmesi” hedefi altında oluşturulan “Girişimciliğin özendirilmesi” stratejisi kapsamında yapılmıştır. Bu kapsamda bölgede eğitim faaliyetleriyle kadın ve engellilerin önceliklendirilerek girişimcilik ekosisteminin güçlendirilmesi amaçlanmıştır (Doğu Anadolu Kalkınma Ajansı, 2010)

4 st International Congress of Social Science, Innovation & Educational Technologies

Doğu Anadolu Kalkınma Ajansının 2014 - 2023 Bölge Planında ise , girişimcilik özelinde planlama “Ekonomik Dönüşüm ve Büyüme” gelişme eksenini çerçevesinde oluşturulan “Girişimcilik Kültürünün Geliştirilmesi” hedefi ve bu hedef kapsamında oluşturulan “Girişimciliğin Özendirilmesi İçin Farkındalık Çalışmalarının Yürütülmesi” ve “Girişimcilik Destek Mekanizmalarının Geliştirilmesi” stratejileri ile yapılmıştır. Bununla birlikte planda, bölge üniversitelerinde “Girişimciliği Destekleme Araştırma Merkezlerinin Kurulması” konusunda da proje geliştirilmiştir.

Orta Anadolu Kalkınma Ajansı tarafından hazırlanan TR72 bölgesi 2014-2023 bölge planında bölge vizyonu “Ulusal ve uluslararası düzeyde rekabet edebilir, beşeri ve sosyal sermayesi gelişmiş, potansiyellerini değere dönüştürmüş, kent ve sosyal altyapısını geliştirerek yaşam kalitesini arttırmış, ulaşılabilir Orta Anadolu’dur” olarak belirlenmiştir. Bu vizyonunu gerçekleştirmek amacıyla “Rekabet Edebilirlik”, “Sosyal Kalkınma”, “Sürdürülebilir Çevre ve Enerji”, “Kentsel ve Kırsal Altyapı” olmak üzere 4 gelişme eksenini belirlenmiştir. Girişimcilik ekosisteminin geliştirmesine yönelik olarak “Rekabet Edebilirlik” gelişme eksenini çerçevesinde “Girişimcilik Altyapısının ve Kültürünün Geliştirilmesi” öncelik alanı ve aşağıda yazılı olan tedbirler belirlenmiştir.

- Bölgede “Girişimcilik” konusunda farkındalık seviyesinin yükseltilmesi ve girişimcilik kültürünün yaygınlaştırılması sağlanacaktır.
- Girişimcilerin bilgiye ve finansal kaynaklara erişimleri arttırılacaktır ve ortak iş kültürü yaygınlaştırılacaktır
- Bölgede potansiyel girişimcilerin temel iş kurma ve işletme becerileri arttırılacaktır.
- Bölgedeki girişimcilik altyapısı geliştirilecektir (Orta Anadolu Kalkınma Ajansı, 2013)

Doğu Karadeniz Kalkınma Ajansı tarafından hazırlanan 2014-2023 TR90 Doğu Karadeniz Bölge Planıyla 2023 yılında “Ekonomisi yenilikçi ve rekabetçi, kırsal-kent bütünlüğünü sağlayarak sosyal refah ve yaşam kalitesini geliştirmiş, yaşanabilir mekânlar, sürdürülebilir bir çevre ve yüksek insan kalitesine sahip Doğu Karadeniz” vizyonu hedeflenmiştir. Bu hedefi gerçekleştirmek amacıyla TR90 Bölgesi için dört ana eksen altında 20 amaç ve 80 strateji belirlenmiştir. Girişimcilik özelinde planlama “Nitelikli İnsan, Sosyal Refah Ve Yaşam Kalitesi” ve “Yenilikçi ve Rekabetçi Ekonomi” eksenleri çerçevesinde yapılmıştır. “Nitelikli İnsan, Sosyal Refah Ve Yaşam Kalitesi” eksenini ile “Bölgesel İş Gücü Arzı ve Talebi Arasındaki Uyumu Güçlendirmek” amacı kapsamında oluşturulan “Gençlerin istihdam

4 st International Congress of Social Science, Innovation & Educational Technologies

edilebilirliğinin artırılması” stratejisi bölge planında girişimciliğe ilişkin planlamanın önemli bir ayağını oluşturmuştur. “Yenilikçi ve Rekabetçi Ekonomi” gelişme ekseninde sektör odaklı girişimciliğin desteklenmesi planlanmıştır. Bu çerçevede “Turizm Sektörü Gelişimini Bölge Halkının Refah ve Yaşam Kalitesini Artıracak Şekilde Planlamak” amacı kapsamında “Turizm Sektöründe Çalışan Nitelikli İnsan Kaynağının Geliştirilmesi” ve “Turizm Gelirlerinin Tabana Yayılması ve Yaygınlaştırılması” stratejileri oluşturulmuştur. (Doğu Karadeniz Kalkınma Ajansı, 2013)

“Girişimci ve yenilikçi yaklaşımlarla, kaynaklarını etkin ve çevreye duyarlı biçimde kullanan; istihdam imkânlarını geliştiren; eğitim, turizm, tarım gibi öncelikli sektörlerde ve sosyal yaşam alanlarında tercih edilen bir bölge olmak” vizyonu çerçevesinde Fırat Kalkınma Ajansı tarafından hazırlanan 2011 – 2013 TRB1 Bölge planında, sosyal gelişim, tarım ve gıda, sanayi ve hizmet, teknik altyapı, kırsal kalkınma ve çevre olmak üzere 6 gelişme eksenine ve bu çerçevede stratejik amaçlar belirlenmiştir. Girişimcilik, “Sosyal Yapının ve Beşeri Sermayenin Güçlendirilmesi” stratejik amacı altında “İstihdamın artırılması” hedefi ve “Girişimcilik kültürü geliştirilecektir” stratejisi kapsamında planlanmıştır. (Fırat Kalkınma Ajansı, 2010)(Fırat Kalkınma Ajansı , 2023).

TRB1 2014-2023 Bölge Planı’nda ise bölge vizyonu “Eğitimli ve girişimci insan gücüyle üreten, yaşam kalitesi yüksek TRB1” şeklinde ifade edilmiş, vizyona götüren gelişme eksenleri “yaşam kalitesi” ve “sürdürülebilir ekonomi” olarak belirlenmiştir. Yaşam kalitesi gelişme eksenine altında “sosyal ve beşeri sermayenin gelişimi” ve “fiziki altyapının iyileştirilmesi” öncelikleri, sürdürülebilir ekonomi gelişme eksenine altında ise “tarımda üretimin ve verimliliğin artırılması”, “alternatif turizm türlerinin geliştirilmesi”, “endüstriyel üretimin güçlendirilmesi” ve “enerji ve maden varlığının etkin kullanımı” öncelikleri yer almıştır. Girişimcilik ekosisteminin geliştirilmesine yönelik planlama “Yaşam Kalitesi” gelişme eksenine yönelik olarak belirlenen “sosyal ve beşeri sermayenin gelişimi” öncelik alanı ve “Girişimcilik kültürünün güçlendirilmesi” tedbiri çerçevesinde yapılmıştır. (Fırat Kalkınma Ajansı, 2013)

İpekyolu Kalkınma Ajansı tarafından hazırlanan TRC1 Bölgesi 2014 – 2023 Bölge Planı’nda “Yaşam Kalitesi Yüksek, Beşeri Sermayesi Güçlü, Rekabetçi & Yenilikçi, Orta Doğu’nun Çekim Merkezi İpekyolu” vizyonu oluşturulmuş ve bu vizyonun gerçekleştirilmesi için amaç, hedef ve stratejiler belirlenmiştir. Bölge vizyonuna göre;

- Yaşam kalitesinin artırılması,

4 st International Congress of Social Science, Innovation & Educational Technologies

- Beşeri ve sosyal sermayenin geliştirilmesi,
- Sürdürülebilir kırsal kalkınmanın sağlanması,
- Rekabetçilik ve yenilikçilik kapasitesinin artırılması,

olmak üzere bölgenin sahip olduğu potansiyellerin geliştirilmesine ve bölgenin kalkınmasına yönelik olarak yukarıda yazılı 4 gelişme eksenini, 22 öncelikli hedef ve 255 strateji oluşturulmuştur. Bu kapsamda girişimcilik ekosistemine ilişkin planlama “Rekabetçilik ve yenilikçilik kapasitesinin artırılması” ile “Sürdürülebilir kırsal kalkınmanın sağlanması” gelişme eksenleri çerçevesinde yapılmıştır. “Rekabetçilik ve yenilikçilik kapasitesinin artırılması” gelişme eksenini çerçevesinde oluşturulan “Girişimcilik Kültürünün Yaygınlaştırılması” öncelik alanı kapsamında 10 tedbir belirlenmiştir. Bu gelişme çerçevesinde girişimcilik özelinde yapılan planlamada bütüncül bir bakış açısı ortaya konmuş ve sektörel ayırım yapılmamıştır. Ancak “Sürdürülebilir kırsal kalkınmanın sağlanması” gelişme eksenini çerçevesinde yapılan planlama kırsal ekonominin çeşitlendirilmesi ve kırsal girişimciliğin desteklenmesine yönelik bir planlama olmuştur (İpekyolu Kalkınma Ajansı, 2013)(İpekyolu Kalkınma Ajansı, 2023).

Serhat Kalkınma Ajansı tarafından hazırlanan TRA2 Bölgesi 2014 – 2023 Bölge Planında “Doğal zenginliğiyle tanınmış, turizm ve tarımsal ürünleriyle markalaşmış, sınırları aşan kültürel mirasın imkânlarından yararlanmış, rekabet gücü yüksek, işletmeleriyle ülkenin Kafkasya ve Orta Asya’ya açılan ticaret ve lojistik merkezi bir Serhat Bölgesi” vizyonunu gerçekleştirmek amacıyla Çevresel Sürdürülebilirlik, Sosyal Kalkınma, Erişilebilirlik ve Rekabet Edebilirlik gelişme eksenleri belirlenmiştir. Girişimcilik ekosistemine ilişkin planlama faaliyetleri Rekabet Edebilirlik gelişme eksenini bileşeni kapsamında oluşturulan “Girişimcilik Altyapısının ve Kültürünün Geliştirilmesi” öncelik alanı çerçevesinde yapılmıştır. Bu öncelik kapsamında aşağıda yazılı 4 tedbir belirlenmiştir.

- Finansal kaynaklara erişim kolaylaştırılacaktır.
- Yenilikçi fikir ve Ar-Ge’ye dayalı üretimin teşvik ve desteklerden yararlanması sağlanacaktır
- Bölgeye özgü yöresel ürünlerin korunması, çeşitlendirilmesi ve markalaştırılarak ekonomik değer kazanması sağlanacaktır.

4 st International Congress of Social Science, Innovation & Educational Technologies

- Sermaye ortaklıkları ve ölçek ekonomisine geçiş desteklenecektir. (Serhat Kalkınma Ajansı, 2013)

“Zengin tarihi ve kültürel mirasını, doğal sermayesini ve jeo-stratejik konumunu akılcı, yenilikçi ve katılımcı bir yaklaşımla etkin ve sürdürülebilir bir şekilde değerlendirerek; yeniden üretim, ticaret ve medeniyet merkezi olmayı başarmış, istikrar içinde gelişen, herkesin güven ve umutla yaşamak istediği bir bölge olmak” vizyonunu gerçekleştirmek amacıyla Dicle Kalkınma Ajansı tarafından hazırlan TRC3 Bölgesi 2011 – 2013 Kalkınma Planında “Beşeri Gelişme ve Sosyal İçerme, İyileştirilmiş Kentsel Çevre ve Sürdürülebilir Şehirleşme, Uygun Yatırım Ortamı ve Rekabetçilik, Sektörel Gelişme ve Kurumsal Kapasite Ve Bölgesel Kalkınmanın Yönetişimi” gelişme eksenleri ve stratejik amaçlar belirlenmiştir. Bölgenin girişimcilik ekosistemini geliştirmek amacıyla “Uygun Yatırım Ortamı ve Rekabetçilik” gelişme eksenini ile “Bölge yatırımcı ve girişimcilerine yönelik finansman kaynaklarının, danışmanlık, kurumsal ve teknik destek hizmetlerinin geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması” stratejik amacı çerçevesinde planlama yapılmıştır (Dicle Kalkınma Ajansı, 2010)

Beşeri ve doğal kaynakları ile mekânsal potansiyelini en etkin şekilde kullanarak rekabet gücü ve refah düzeyi açısından ülkemizi yakalamış bir bölge olmak vizyonu TRC3 2014-2023 Bölge Planı’nda “Beşeri Gelişme ve Sosyal İçerme, Katma Değerli Üretim ve Hizmet, Sürdürülebilir Çevre ve Mekânsal Yerleşim” ve yatay eksende “Kurumsal Kapasitenin Geliştirilmesi” gelişme eksenleri olarak belirlenmiştir. “Beşeri Gelişme ve Sosyal İçerme” gelişme eksenini kapsamında belirlenen “Girişimcilik Kültürünün Geliştirilerek İstihdamın Artırılması” öncelik alanı girişimcilik özelinde yapılan planlamanın temeli olmuştur. Bu öncelik alanı kapsamında aşağıdaki tedbirler belirlenmiştir.

- Ortaöğretim seviyesinden itibaren müfredata girişimcilik derslerinin eklenmesinin sağlanması
- Bölge için Girişimcilik Koordinasyon Kurulu ve bu kurula bağlı inkübatör merkezlerinin kurulması
- Mesleki eğitim kurumlarında uygulamalı girişimcilik derslerinin verilmesi
- Genç girişimcilerin desteklenmesi ve olası yerel baskıların engellenmesi için tedbirlerin alınması (Dicle Kalkınma Ajansı, 2013)

Kuzeydoğu Anadolu Kalkınma Ajansı tarafından hazırlanan TRA1 Bölgesi 2014 – 2023 Bölge Planında

4 st International Congress of Social Science, Innovation & Educational Technologies

“Yüksek irtifa ve bozulmamış doğal yapıdan kaynaklanan ayırt edici özelliklere sahip tarımsal ürün miktarını artırmış; ürettiğini işleyerek değerinde pazarlayan; kaliteli ve çeşitli hizmet sunumu ile iç ve dış yakın coğrafyası için çekim merkezi olmuş; yaşanabilirliği yüksek bir bölge olmak” vizyonunu gerçekleştirmek amacıyla Kuzeydoğu Anadolu Kalkınma Ajansı tarafından hazırlanan TRA1 Bölgesi 2014 – 2023 Bölge Planında “Başta nitelikli ve ayırt edici özellikteki ürünler olmak üzere tarımsal üretimin miktar ve kalitesinin artırılması, Bölgede üretilen hammaddenin işlenerek katma değerli ürün haline getirilmesi, Sunduğu kaliteli ve çeşitli hizmetler ile bölgenin yakın ve uzak coğrafyası için bir sunum merkezi haline gelmesi, Bölgenin yaşanabilirliğinin artırılması” gelişme eksenleri belirlenmiştir. Bölgedeki girişimcilik ekosisteminin geliştirilmesi ve güçlendirilmesi kapsamındaki planlama, “Bölgede Üretilen Hammaddenin İşlenerek Katma Değerli Ürün Haline Getirilmesi” gelişme ekseninde oluşturulan “Bölgenin Sermaye Birikiminin Bölge İçerisinde Yatırıma Dönüştürülmesi” önceliği kapsamında yapılmıştır. Bu çerçevede aşağıdaki tedbirler belirlenmiştir.

- Bölgenin girişimcilik kültürünün geliştirilmesi
- Ortak çalışma kültürü ve işbirliği ağlarının oluşturulması (Kuzeydoğu Anadolu Bölge Kalkınma Planı, 2013)

Karacadağ Kalkınma Ajansı tarafından hazırlanan TRC2 Bölgesi 2011 – 2013 Bölge Planında “Doğal ve kültürel mirasını koruyarak turizm potansiyelini değerlendiren, kaynakların üretim ve istihdama dönüştürerek yaşam kalitesini artıran, Ortadoğu’nun gelişen ticaret merkezi Diyarbakır-Şanlıurfa Bölgesi” vizyonuna ulaşmak amacıyla “İstihdam Kapasitesi ve Rekabet Gücü, Beşeri ve Sosyal Sermaye, Sosyal Dayanışma, Bölge Mekân Organizasyonu, Yaşam ve Mekân Kalitesi, Doğal Kaynaklar, Kültürel Miras” gelişme eksenleri olarak belirlenmiştir. Girişimcilik ekosistemine yönelik planlama, “İstihdam Kapasitesi ve Rekabet Gücü” gelişme ekseninde oluşturulan “Girişimcilik Kültürünü Geliştirerek Bölgede Yeni İş Olanakları Oluşturmak” amacı kapsamındaki stratejilerle yapılmıştır. Stratejiler aşağıdaki gibidir.

- Bölge Dinamiklerini Harekete Geçirmek için Girişimcilik Araçlarının Güçlendirilmesi ve Girişimcilik Konusunda Farkındalığın Artırılması
- Girişimciler için Finansal Araçların Geliştirilmesi ve Erişilebilirliğinin Artırılması (Karacadağ Kalkınma Ajansı, 2009)(Karacadağ Kalkınma Ajansı, 2023).

2014 – 2023 Bölge Planında belirlenen “Büyüyen ekonomisi ve yükselen yaşam kalitesi ile Orta Doğu’nun yeni çekim merkezi Diyarbakır-Şanlıurfa Bölgesi” vizyonunu gerçekleştirmek

4 st International Congress of Social Science, Innovation & Educational Technologies

amacıyla TRC2 2014-2023 Bölge Planı'nda Kentsel Ekonomiler ve Ekonomik Büyüme, Beşeri Gelişme ve Sosyal Sermaye, Yaşam Kalitesi ve Mekânsal Organizasyon, Sürdürülebilir Gelişme ve Yeşil Büyüme gelişme eksenleri olarak belirlenmiştir. Bu dönemin bölge planında girişimciliğe ilişkin planlama faaliyetleri “Kentsel Ekonomiler ve Ekonomik Büyüme” gelişme ekseninde belirlenen “KOBİ’lerin Rekabet Güçlerinin Artırılması, Girişimciliğin Desteklenmesi ve İçsel Potansiyelin Harekete Geçirilmesi” amacı çerçevesinde yapılmıştır. Bu kapsamda KOBİ’lerin kapasitelerin geliştirilmesi, girişimcilik konusunda farkındalığın artırılması, girişimcilere yönelik finansal araçların geliştirilmesi ve erişilebilirliğinin artırılması ile bölgede üretim kapasitesinin geliştirilmesi, iş olanaklarının yaratılarak istihdam kapasitesinin artırılması amaçlanmıştır (Karacadağ Kalkınma Ajansı, 2013)

Çalışma kapsamında incelenen bölge planlarının girişimcilik özelindeki durumunun özeti Tablo 1’de yer almaktadır.

Sonuç ve Değerlendirme

Bölgeler, dünyada olduğu gibi Türkiye’de de küreselleşmesinin hız kazanmasıyla birlikte inovasyon temelli ekonomik büyümenin odağı olarak önem kazanmıştır. Küresel ölçekte, rekabetçiliğin kaynağı olarak bölgesel ekonomilerin öne çıkması ve başarılı örnek sayısının artması, merkezî politikaların önemini yitirmesine neden olmuştur. Bu durum yeni yaklaşımları gündeme taşıyarak hem teoride hem de uygulamada bölgesel politika alanında ciddi dönüşümler yaratmıştır. Bu dönüşümle birlikte, yerel dinamikler bölgesel ekonomik kalkınmanın itici gücü haline gelmiştir. Bu perspektif bölgelerin, yerel kaynak ve varlıklarını etkin ve verimli bir şekilde kullanarak öne çıkabileceği alanlara yatırım yapmayı gerekliliğin ötesine taşıyarak zorunlu hale getirmiştir.

Bölgeselcilik yaklaşımında, yenilikçilik, bilgi üretme düzeyi, çevre ve iş dostu üretim altyapısı ve iş modelleri, küresel piyasalara adaptasyon gibi faktörler ekonomik büyümenin temel bileşenleri olarak öne çıkmaktadır. Bu bileşenlere paralel olarak, bölgesel politika alanında girişimcilik, yenilikçilik, AR-GE, kümelenme, KOBİ, teknoloji gibi kavram ve teoriler önem kazanmıştır.

Türkiye’de bölgesel politika alanının temel aktörlerinden biri olarak faaliyet gösteren kalkınma ajansları, bölgeselcilik yaklaşımı çerçevesinde planlama yaparak aksiyon almaktadırlar. Yeni bölgesel politika yaklaşımın öne çıkardığı olgulardan biri olan girişimciliğin, kalkınma ajansları bölge planlarındaki yeri bu çalışmanın konusunu oluşturmaktadır. Daha net bir ifadeyle

4 st International Congress of Social Science, Innovation & Educational Technologies

kalkınma ajansı bölge planlarında girişimcilik özelinde bir planlamanın yapıp yapılmadığı çalışmanın araştırma sorusudur. Bu minvalde çalışma kapsamında 26 ajansın 2010-2013 ve 2014-2023 dönemine ilişkin bölge planları incelenmiştir. İncelenen bölge planlarında girişimcilik ekosisteminin geliştirilmesine yönelik planlamanın yapıldığı tespit edilmiş olup incelenen bölge planlarında, girişimcilik özelindeki planlamanın ağırlıklı olarak “Rekabet Gücünün Artırılması” gelişme eksenine çerçevesinde bütüncül bir bakış açısıyla yapıldığı saptanmıştır.

Bu bağlamda çalışma sonucundan yola çıkarak Türkiye girişimcilik ekosisteminin geldiği nokta düşünüldüğünde kalkınma ajansları tarafından yapılan planlama ve buna paralel olarak hayata geçirilen proje ve faaliyetlerin büyük bir çarpan etkisi yaptığı değerlendirilmesini yapmak yerinde olacaktır.

Girişimciliğin ülkemizde önemli bir gelişme eksenine olarak kabul edildiği yaklaşımdan hareketle kalkınma ajanslarının bundan sonraki dönemlerinde hem yıllık çalışma programlarında hem de bölge kalkınma planlarında daha fazla girişimcilik odaklı faaliyetlere, mali desteklere daha fazla yer vermeleri önerilmektedir. Ayrıca üniversiteler ve girişimcilik merkezleri işbirliğinde teknoloji girişim programların yaygınlaşması, mentor eğitim programlarının artırılması ve girişim sermayesi fonları ile girişimcileri buluşturacak organizasyonların artırılması önerilmektedir.

Kaynakça

Ahiler Kalkınma Ajansı. (2009). *2010-2013 TR 71 Bölge Kalkınma Planı*.

Ahiler Kalkınma Ajansı. (2013). *2014-2023 TR71 Bölge Kalkınma Planı*.

Ankara Kalkınma Ajansı. (2009). *2010-2013 Ankara Bölge Kalkınma Planı*.

Ankara Kalkınma Ajansı. (2013). *2014-2023 Ankara Bölge Kalkınma Planı*.

Aşkın, A., Nehir, S., & Vural, S. Ö. (2011). Tarihsel Süreçte Girişimcilik Kavramı ve Gelişimi. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 55-72.

Ballı, A. (2017). Girişimcilik ve Girişimci Tipolojileri. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 143-166.

Batı Akdeniz Kalkınma Ajansı. (2013). *TR61 Düzey 2 Bölgesi 2014-2023 Bölge Planı*.

Batı Karadeniz Kalkınma Ajansı. (2013). *Batı Karadeniz Bölgesi 2014-2023 Bölge Kalkınma Planı*.

Bursa Eskişehir Bilecik Kalkınma Ajansı. (2009). *2010-2013 Bursa Eskişehir Bilecik Bölge Planı*.

- Bursa Eskişehir Bilecik Kalkınma Ajansı. (2013). *2014-2023 Bursa Eskişehir Bilecik Bölge Planı.*
- Çukurova Kalkınma Ajansı. (2009). *TR62 Bölgesi 2010-2013 Bölge Kalkınma Planı.*
- Çukurova Kalkınma Ajansı. (2013). *TR62 Bölgesi 2014-2023 Bölge Kalkınma Planı.*
- Dicle Kalkınma Ajansı. (2010). *TRC3 Bölgesi 2011 – 2013 Bölge Kalkınma Planı.*
- Dicle Kalkınma Ajansı. (2013). *TRC3 Bölgesi 2014 – 2023 Bölge Kalkınma Planı.*
- Doğu Akdeniz Bölge Kalkınma Ajansı. (2013). *TR63 Bölgesi 2014 - 2023 Bölge Planı.*
- Doğu Akdeniz Bölge Planı. (2009). *TR63 Bölgesi 2010 – 2013 Bölge Kalkınma Planı.*
- Doğu Anadolu Kalkınma Ajansı. (2010). *Doğu Anadolu Bölgesi 2011-2013 Bölge Kalkınma Planı.*
- Doğu Karadeniz Kalkınma Ajansı. (2013). *2014-2023 TR90 Doğu Karadeniz Bölge Planı.*
- Doğu Marmara Kalkınma Ajansı. (2013). *2014-2023 Doğu Marmara Bölge Kalkınma Planı.*
- Fırat Kalkınma Ajansı. (2010). *2011 – 2013 TRB1 Bölge Kalkınma Planı.*
- Fırat Kalkınma Ajansı. (2013). *2014 – 2023 TRB1 Bölge Kalkınma Planı.*
- Güney Ege Kalkınma Ajansı. (2009). *TR32 Düzey 2 Bölgesi 2010-2013 Bölge Planı.*
- Güney Marmara Kalkınma Ajansı. (2009). *2010-2013 Güney Marmara Bölge Kalkınma Planı.*
- Güney Marmara Kalkınma Ajansı. (2013). *2014-2023 Güney Marmara Bölge Kalkınma Planı.*
- İpekyolu Kalkınma Ajansı. (2013). *TRC1 Bölgesi 2014-2023 Bölge Kalkınma Planı.*
- İstanbul Kalkınma Ajansı. (2009). *2010-2013 İstanbul Bölge Kalkınma Planı.*
- İstanbul Kalkınma Ajansı. (2013). *2014-2023 İstanbul Bölge Kalkınma Planı.*
- İzmir Kalkınma Ajansı. (2009). *2010-2013 İzmir Bölge Kalkınma Planı.*
- İzmir Kalkınma Ajansı. (2013). *2014-2023 İzmir Bölge Planı.*
- Karacadağ Kalkınma Ajansı. (2009). *TRC2 Bölgesi 2010 – 2013 Bölge Kalkınma Planı.*
- Karacadağ Kalkınma Ajansı. (2013). *TRC2 Bölgesi 2014 – 2023 Bölge Kalkınma Planı.*
- Kuzey Anadolu Kalkınma Ajansı. (2009). *Kuzey Anadolu 2010-2013 Bölge Kalkınma Planı.*
- Kuzey Anadolu Kalkınma Ajansı. (2013). *Kuzey Anadolu Bölesi 2014-2023 Bölge Kalkınma Planı.*
- Kuzeydoğu Anadolu Bölge Kalkınma Planı. (2013). *TRAI Bölgesi 2014 – 2023 Bölge Kalkınma Planı.*
- Mevlana Kalkınma Ajansı. (2013). *Konya-Karaman İlleri 2014-2023 Bölge Kalkınma Planı.*

- Mevlana Kalkınma Ajansı. (2013). *Karaman-Konya 2014-2023 Bölge Planı*.
- Orta Anadolu Kalkınma Ajansı. (2013). *TR72 bölgesi 2014-2023 Bölge Kalkınma Planı*.
- Sayıştay Başkanlığı. (2018). *2017 Kalkınma Ajansları Denetim Raporu*. Ankara.
- Sayıştay Başkanlığı. (2018, Eylül). *2017 Yılı Kalkınma Ajansları Denetim Raporu*. Ankara: Sayıştay.
- Serhat Kalkınma Ajansı. (2013). *TRA2 Bölgesi 2014-2023 Bölge Kalkınma Planı*.
- Trakya Kalkınma Ajansı. (2009). *2010-2013 TR21 Trakya Bölge Planı*.
- Trakya Kalkınma Ajansı. (2013). *2014-2023 TR21 Trakya Bölge Planı*.
- Ültay, E., Akyurt, H., & Ültay, N. (2021). Sosyal Bilimlerde Betimsel İçerik Analizi. *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi*, 188-201.
- Zafer Kalkınma Ajansı. (2013). *TR33 Bölgesi 2014-2023 Bölge Planı* .